

20 JAN. 2021

mr. J.S. Mennega
Postbus 11047
9700 CA Groningen

Afdeling Privaatrecht Team
Handel/Kanton
Locatie Assen

bezoekadres
Brinkstraat 4
9401 HZ Assen

correspondentieadres
Postbus 264
9400 AG Assen

t 088-3611326
f 088-3610219

Openingstijden griffie
ma-vr 08:30-17:00 uur

www.rechtspraak.nl

Bij beantwoording de datum en ons
kenmerk vermelden.

datum 19 januari 2021
contactpersoon D.K.E. Heyboer-Vermeij
doorkiesnummer tst.
ons kenmerk 8515309 CV EXPL 20-2242
uw kenmerk 20087544
onderwerp

RECHTBANK NOORD-NEDERLAND

Afdeling privaatrecht

Locatie Assen

zaak-/rolnummer: 8515309 \ CV EXPL 20-2242

Vonnis van de kantonrechter van 19 januari 2021

in de zaak van

de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid
FEDERATIE NEDERLANDSE VAKBEWEGING,
hierna te noemen: FNV,
statutair gevestigd en kantoorhoudende Utrecht,
eisende partij,
gemachtigde: mr. J.S. Mennega te Groningen,

tegen

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
TEIJIN ARAMID B.V.,
hierna te noemen: Teijin Aramid,
statutair gevestigd te Arnhem, tevens kantoorhoudende te Emmen,
gedaagde partij,
gemachtigde: mr. D. Kuijken te Groningen,

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit het tussenvonnis van 13 oktober 2020, waarvan de inhoud als hier herhaald en ingelast dient te worden beschouwd. Ter uitvoering van dit tussenvonnis heeft er op 9 december 2020 een comparitie na antwoord plaatsgevonden. De griffier heeft aantekeningen gemaakt van het verhandelde ter zitting en FNV heeft haar standpunten - mede - aan de hand van aantekeningen doen bepleiten.

1.2. Vervolgens is vonnis nader bepaald op heden.

2. De feiten

2.1. Teijin Aramid exploiteert een bedrijf dat zich bezig houdt met de vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels.

2.2. FNV is een werknemers-vakvereniging die blijkens haar statuten individuele en collectieve belangen behartigt van aangesloten werknemers en ex-werknemers ten aanzien van arbeidsvoorwaarden en regelingen die verband houden met dan wel voortvloeien uit het werknemerschap, een en ander in de breedste zin des woords.

FNV sluit daartoe cao's af, waaronder de CAO Teijin Aramid (hierna te noemen: de cao).

2.3. De cao kent in artikel 1 de volgende definities, voor zover van belang:

"Werkdag: de dag waarop de werknemer volgens het voor hem geldende voltijds dienstrooster hoort te werken. Voor de werknemer in dagdienst is dit maandag tot en met vrijdag;

Roostervrije dag: de dag waarop de werknemer volgens het voor hem geldende voltijds dienstrooster niet hoeft te werken. Voor de werknemer in dagdienst zijn dit zaterdag en zondag;

Dienst: de dagelijkse werktijd (dienstlengte) die volgens het rooster wordt gewerkt;

Dienstrooster: een arbeidstijdregeling die aangeeft op welke tijdstippen de werknemer gewoonlijk zijn werkzaamheden begint, onderbreekt en beëindigt"

2.4. In de cao is in artikel 22, met aanhef "**OVERWERK**" het volgende opgenomen, voor zover van belang:

"22.1.1 Onder overwerkuren worden verstaan, uren die op verzoek van de werkgever:

- extra worden gewerkt met overschrijding van de volgens dienstrooster voor de werknemer geldende dagelijkse werktijd met meer dan een half uur;*
- buiten het dagvenster (voor de dagdienstmedewerker) of het geldende dienstrooster (voor de ploegdienstmedewerker) worden gewerkt, met een minimum van een half uur.*

Het overwerk wordt op een heel kwartier naar boven afgerond.

2.5. Voorts is in hoofdstuk 8 van de cao, **ONTWIKKELING EN WERKGELEGENHEID**, in artikel 42, met als kopje "**INZETBAARHEID EN ARBEIDSMARKTKANSEN** onder 42.3 - **Faciliteiten** - het volgende neergelegd, voor zover van belang:

"42.3.1 De werkgever stelt de werknemer voor behoud en ontwikkeling van zijn inzetbaarheid een budget beschikbaar van € 1.200,- per drie jaar, ongeacht het betreffende deeltijdpercentage. De werknemer kan het budget, zonder tussenkomst van zijn leidinggevende, inzetten voor diverse interventies.

(...)

42.3.6 Opleidingstijd wordt als arbeidstijd aangemerkt wanneer de opleiding noodzakelijk is voor de huidige of voorzienbare toekomstige functie van de werknemer en gevolgd wordt in opdracht van de werkgever en de opleidingstijd met de arbeidstijd samenvalt."

2.6. Medewerkers van Teijin werken twee dagen in de ochtendploeg, twee dagen in de middagploeg en twee dagen in de nachtploeg en hebben vervolgens vier dagen vrij. Een door Teijin verplicht gestelde opleiding wordt aansluitend aan de werkdag gepland of op een van de vier vrije dagen.

2.7. De door Teijin gehanteerde Regeling Opleidingsfaciliteiten bepaalt het volgende, voor zover van belang:

"III Functienoodzakelijke opleidingen

Functienoodzakelijke opleidingen zijn opleidingen die nodig worden geacht voor een goede vervulling van de huidige of toekomstige functie (bijhouden cq ontwikkelen van vereiste competenties). De opleiding vindt meestal plaats op initiatief van de werkgever (of werkgever neemt initiatief van de werknemer over) en zal vaak in werktijd plaatsvinden.

Tegemoetkoming in tijd

Tijd, besteed aan het bijwonen van colleges of lesuren (opleidingstijd), wordt beschouwd als werktijd. Indien de opleiding buiten werktijd plaatsvindt, vindt vergoeding plaats op basis van tijd voor tijd met een maximum van 8 uren per dag. Er is geen sprake van overwerkvergoeding."

2.8. Tussen partijen is correspondentie gevoerd over de vraag of de door Teijin Aramid verplicht gestelde opleidingen kwalificeren als overwerk. Die correspondentie heeft niet geleid tot overeenstemming.

3. De vordering en het verweer

3.1. FNV vordert:

- A. Om Teijin Aramid te veroordelen om conform artikel 22 van de cao ten aanzien van alle betrokken medewerkers de aan verplicht gestelde opleidingen/trainingen bestede uren als overwerk aan te merken en hiervan een berekening te maken, vanaf 1 januari 2015 tot en met heden, althans de datum waarop de arbeidsovereenkomsten met de werknemers rechtsgeldig (zullen) zijn beëindigd (1), de bedragen die uit die berekeningen voortvloeien na te betalen aan de werknemers (2) en daarvan deugdelijke salarisspecificaties te overleggen aan zowel de werknemers als aan FNV (3), voor wat betreft die laatste subvordering (3) op straffe van een dwangsom van € 1.000,- per dag dat daarmee vanaf vier weken na betekening van dit vonnis in gebreke wordt gebleven;
- B. Om Teijin Aramid te veroordelen om aan de betrokken werknemers te betalen de maximale wettelijke verhoging ex artikel 7: 625 BW over de onder B genoemde vordering;
- C. Om Teijin Aramid te veroordelen om aan de betrokken werknemers te betalen de wettelijke rente over de onder A en B genoemde vorderingen vanaf de dag van verzuim tot aan de dag der algehele voldoening;
- D. Om Teijin Aramid te veroordelen om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan FNV te voldoen de somma van € 10.000,- ten titel van schadevergoeding ex artikel 15 en 16 Wet CAO, te vermeerderen met de wettelijke rente over dit bedrag vanaf de dag van de dagvaarding tot aan de dag der algehele voldoening;
- E. Om Teijin Aramid te veroordelen om aan FNV te voldoen de kosten van deze procedure.

3.2. Aan haar vorderingen legt FNV, samengevat, het volgende ten grondslag. FNV is van oordeel dat Teijin Aramid artikel 22 van de cao niet correct naleeft ten aanzien van de vergoeding van uren door medewerkers besteed aan verplicht gestelde opleidingen/trainingen. Opleidingstijd, besteed aan door de werkgever verplicht gestelde opleidingen/trainingen, kwalificeert naar het oordeel van FNV als arbeidstijd (of werktijd). De door Teijin Aramid verplicht gestelde opleidingen/trainingen worden gepland aansluitend aan de werktijd of op een roostervrije dag. In beide gevallen is sprake van overwerk (in de zin van artikel 22 van de cao) en dient dit als zodanig te worden uitbetaald. De door Teijin Aramid gehanteerde Regeling Opleidingsfaciliteiten is in strijd met de cao (en wetgeving), nu hierin staat opgenomen dat bij een opleiding buiten werktijd, vergoeding plaatsvindt op basis van tijd voor tijd en er geen sprake is van een overwerkvergoeding.

Teijin Aramid heeft vanaf december 2019 het toegekende overwerk voor verplichte opleidingen gecorrigeerd, hetgeen volgens FNV ten onrechte is en ongedaan gemaakt dient te worden. Ook dient het personeel dat ten onrechte tijd voor tijd heeft geschreven hiervoor gecompenseerd te worden, vanaf 1 januari 2015. FNV maakt aanspraak op de wettelijke verhoging en de wettelijke rente. Voorts maakt FNV uitdrukkelijk aanspraak op betaling van schadevergoeding ex artikel 15 en 16 van de Wet CAO. FNV heeft schade geleden, doordat medewerkers van haar veel uren aan dit dossier hebben besteed. Ook leidt FNV schade als gevolg van verlies van prestige en wervingskracht naar de leden toe, als gevolg van het handelen van Teijin Aramid. Het opleggen van een schadevergoeding heeft, onder verwijzing naar de in dagvaarding genoemde jurisprudentie, tevens een waarschuwend karakter. Al met al begroot FNV haar schade op een bedrag van € 10.000,00.

3.3. Teijin Aramid voert gemotiveerd verweer als volgt. Bij Teijin Aramid komt het soms voor dat een opleiding verplicht wordt gesteld. Die opleiding wordt volledig gecompenseerd als tijd- voor- tijd, op basis van de Regeling Opleidingsfaciliteiten. In 2013 is hierop eenmalig een uitzondering gemaakt, maar tussen 2013 en 2019 is er geen discussie geweest over de vraag of verplichte opleidingstijd recht geeft op een overwerktoeslag op grond van de cao. Eind 2019 kwam Teijin Aramid er achter dat een aantal van haar werknemers op de locatie Emmen voor verplichte opleidingen geen tijd- voor-tijd schreven, maar overwerk. Ten onrechte heeft Teijin Aramid ook een paar keer overwerk vergoed. Omdat er kennelijk misverstand was heeft Teijin Aramid duidelijk aan al haar medewerkers gecommuniceerd dat verplichte opleidingstijd vergoed wordt op basis van tijd-voor-tijd en niet als overwerk in de zin van de cao. Teijin Aramid bestrijdt niet dat volgens vaste jurisprudentie van het Hof van Justitie opleidingstijd - mogelijk - kwalificeert als arbeidstijd in de zin van de Arbeidstijdenwet. Wel bestrijdt Teijin Aramid dat daaruit volgt dat over deze arbeidstijd een (extra) vergoeding of toeslag verschuldigd is. De vraag of hier sprake is van arbeidstijd is niet relevant. Het gaat volgens Teijin Aramid om de vraag of er een contractuele aanspraak bestaat op vergoeding en overwerktoeslag voor opleidingstijd. Daarvoor moet gekeken worden naar de cao. De cao is, samen met de Regeling Opleidingstijden, het juridische kader. Hoewel de cao geen definitie kent van het begrip 'arbeidstijd', kan uit artikel 42.3.6 van de cao wel geconcludeerd worden dat hieronder niet valt verplichte opleidingstijd die niet samenvalt met arbeidstijd. Als een werknemer een opleiding heeft tijdens de uren waarop hij volgens het dienstrooster behoort te werken, dan is opleidingstijd arbeidstijd. Als dit niet samenvalt, kan verplichte opleidingstijd niet worden gezien als arbeidstijd in de zin van de cao. Een werknemer heeft slechts recht op een overwerkvergoeding als er sprake is van arbeidstijd. Ook uit artikel 22 van de cao volgt niet dat een werknemer recht heeft op compensatie en een toeslag bij verplichte opleidingstijd. Dat artikel moet worden gezien in het licht van de gehele cao. Opleidingstijd komt voor (reguliere) vergoeding in aanmerking als dit samenvalt met werktijd. De situatie dat de opleidingstijd niet samenvalt met de reguliere werktijd is niet geregeld in de cao. Duidelijk is wel dat dit op basis van artikel 42.3.6 niet aangemerkt kan worden als arbeidstijd in de zin van de cao en daarmee ook niet als werktijd, zoals bedoeld in artikel 22 van de cao. Op basis van de Regeling Opleidingsfaciliteiten wordt voor verplichte opleidingen een tegemoetkoming in tijd voor tijd gegeven. Dat is niet strijdig met de cao, maar aanvullend. Subsidiair doet Teijin Aramid een beroep op artikel 6:248 lid 2 BW. Teijin Aramid zou naast de verplichting om scholing aan te bieden en te bekostigen en de uren buiten werktijd volledig te compenseren, ook een externe toeslag moeten betalen. Meer subsidiair (I) dient de wettelijke verhoging gematigd te worden tot nihil, meer subsidiair (II) verzoekt Teijin Aramid de gevorderde schadevergoeding te begroten op een symbolisch bedrag van € 1,-.

3.4. Op de stellingen en verweren van partijen zal bij de beoordeling, voor zover aangewezen, worden ingegaan.

4. De beoordeling

4.1. Het geschil tussen partijen komt er in essentie op neer of de door Teijin Aramid verplicht gestelde opleidingen voor haar werknemers buiten het dienstrooster moeten worden vergoed als overwerk, het standpunt van FNV, of als tijd-voor-tijd, het standpunt van Teijin Aramid. Wat de precieze aanleiding voor deze discussie is geweest, kan naar het oordeel van de kantonrechter buiten beschouwing blijven, nu dat voor de verdere beoordeling niet van belang is. Partijen lijken het er in hun discussie wel over eens te zijn dat opleidingstijd altijd als arbeidstijd (of werktijd) moet worden beschouwd, althans in de zin van de Arbeidstijdenwet. Partijen zijn het er ook wel over eens dat met dat laatste nog niet is uitgemaakt hoe die opleidingstijd moet worden verloond en dat hiervoor naar de cao gekeken moet worden.

4.2. Artikel 42.3.6 van de cao bepaalt in dit verband dat wanneer een verplicht gestelde opleiding samenvalt met de arbeidstijd een dergelijke opleiding in dat geval als arbeidstijd wordt aangemerkt. Teijin Aramid heeft niet weersproken dat in de cao geen definitie is gegeven van het begrip 'arbeidstijd', maar stelt dat uit dit artikel wel kan worden afgeleid wat hier niet onder valt, te weten verplichte opleidingstijd die niet samenvalt met arbeidstijd. Dat onderscheid komt de kantonrechter gekunsteld voor en laat bovendien in het midden wat onder arbeidstijd verstaan moet worden.

4.3. Volgens Teijin Aramid gaat het bij dit laatste om uren waarop de werknemer volgens het dienstrooster moet werken. Naar het oordeel van de kantonrechter kan dit niet uit het artikel zelf worden afgeleid en vindt die uitleg van Teijin Aramid ook geen steun in de overige bepalingen van de cao, meer bijzonder de bij de feiten geciteerde definities. FNV heeft bovendien aangevoerd dat Teijin Aramid hiermee een te beperkte uitleg geeft aan het begrip 'arbeidstijd' zoals bedoeld in de Arbeidstijdenwet en de daaraan ten grondslag liggende Arbeidstijdenrichtlijn, dat het partijen op cao- of ondernemingsniveau niet vrijstaat om in een cao of opleidingsreglement een engere definitie te hanteren en voorts dat Teijin Aramid op basis van de Regeling Opleidingsfaciliteiten ook verplicht gestelde opleidingen buiten het dienstrooster om vergoedt (in de zin van tijd-voor-tijd). Teijin Aramid heeft het voorgaande niet (anders) weersproken dan met de hiervoor reeds weergegeven stelling dat opleidingstijd mogelijk kwalificeert als arbeidstijd in de zin van de Arbeidstijdenwet, maar dat dit niet relevant is. Dat acht de kantonrechter een onvoldoende (gemotiveerde) betwisting.

4.4. Op basis van artikel 42.3.6 van de cao is de discussie tussen partijen zagezegd nog niet beslecht. FNV beroept zich echter ook uitdrukkelijk op artikel 22 van de cao, waarover het volgende.

4.5. De kantonrechter neemt op grond van hetgeen hiervoor is overwogen als vaststaand aan dat verplichte opleidingstijd arbeidstijd (of werktijd) is. Teijin Aramid heeft de stelling van FNV dat verplichte opleidingen door haar (d.i. Teijin Aramid) altijd aansluitend op het dienstrooster of op een vrije dag van de werknemers worden ingepland niet weersproken. De verplicht gestelde opleidingen vinden derhalve altijd buiten het dienstrooster om of, in de bewoordingen van FNV, met overschrijding van het dienstrooster. Gelet hierop, kan FNV dan ook gevolgd worden in haar stelling dat er aldus sprake is van op verzoek van werkgever gewerkte extra uren, zoals bedoeld in artikel 22 van de cao, en daarmee van overwerk. Teijin Aramid heeft niet weersproken dat nu er in de cao een specifieke vergoeding is geregeld, het haar vervolgens niet vrijstaat om een hiervan afwijkende, minder gunstige vergoeding (in de zin van tijd-voor-tijd, zoals opgenomen in de Regeling Opleidingsfaciliteiten) af te spreken.

4.6. Aan het subsidiaire verweer van Teijin Aramid gaat de kantonrechter voorbij. Zonder nadere toelichting, welke voldoende ontbreekt, valt niet in te zien dat het vergoeden van verplichte opleidingstijd als overwerk naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn in de zin van artikel 6:248 lid 2 BW. In de eerste plaats heeft Teijin Aramid het zelf in de hand om verplichte opleidingen regulier of als overwerk te verlonen, door de verplichte opleidingen tijdens of buiten het dienstrooster in te plannen. Bovendien valt niet in te zien waarom een verplicht gestelde opleiding buiten het dienstrooster om, in de vrije tijd van de werknemer dus, anders zou moeten worden verloond als reguliere werkzaamheden. In beide gevallen immers stelt de werknemer zijn vrije tijd extra ter beschikking van de werkgever.

4.7. Het voorgaande betekent dat de vordering onder A., waar het gaat om de subvorderingen (1) en (3), zonder meer toewijsbaar wordt geacht. De gevorderde dwangsom zal worden toegewezen op de wijze zoals hierna in de beslissing is bepaald. Tussen partijen is niet in geschil dat Teijin Aramid in voorkomende gevallen wel steeds tijd-voor-tijd heeft vergoed. Het ongeclausuleerd toewijzen van de hiervoor bedoelde vordering, subonderdeel (2) zou er op neerkomen dat Teijin Aramid de reeds vergoede tijd-voor-tijd - nogmaals - zou moeten vergoeden. In zoverre zal de kantonrechter deze vordering dan ook zo verstaan (en toewijzen) dat het sec gaat om de overwerktoeslag.

4.8. Waar het gaat om het meer subsidiair onder I gevoerde verweer, brengt de kantonrechter in herinnering dat hiervoor al is uitgemaakt dat de precieze oorzaak van de discussie tussen partijen voor de beoordeling niet van belang is. Wat anders is dat FNV onvoldoende weersproken heeft gesteld dat deze discussie in 2013, in 2016 en in 2019 steeds opnieuw is 'opgevlamd' en dat er in 2017, 2018 en 2019 overwerkvergoedingen (voor verplichte opleidingen) zijn uitgekeerd. Dat heeft Teijin Aramid als zodanig niet weersproken en in die zin kan zij zich dan ook niet overvallen voelen, zoals terecht door FNV is aangevoerd. In zoverre ziet de kantonrechter dan ook geen aanleiding om de gevorderde wettelijke verhoging te matigen tot nihil. Wel is de kantonrechter van oordeel dat de wettelijke verhoging in dit geval, de wederzijdse belangen overziend en het feit dat Teijin Aramid wel overwerkvergoedingen heeft betaald, dient te worden gematigd tot maximaal 10%.

4.9. Het meer subsidiair onder II gevoerde verweer ten slotte, slaagt niet. Ook hier heeft te gelden dat FNV onvoldoende gemotiveerd weersproken heeft gesteld dat de discussie al vanaf 2013 speelt. Dat FNV als gevolg hiervan schade heeft geleden in de zin van wervingskracht (en prestige) sluit de kantonrechter zeker niet uit. Teijin Aramid heeft voor het overige de door FNV opgevoerde kosten niet weersproken, evenmin als de stelling van FNV dat de gevorderde schadevergoeding ook een waarschuwend karakter heeft. De kantonrechter zal de schade dan ook begroten op het door FNV gevorderde bedrag van € 10.000,00.

4.10. Tegen de gevorderde wettelijke rente is geen afzonderlijk verweer gevoerd, zodat deze toewijsbaar wordt geacht.

4.11. Teijin Aramid heeft haar verweer ter gelegenheid van de mondelinge behandeling nog aangevuld en verzocht om een eventueel veroordelend vonnis niet uitvoerbaar te verklaren. Goed en wel wordt het volgens Teijin nog een hele uitzoekerij en wordt het terugvorderen helemaal een crime. De kantonrechter overweegt dat dit verweer van Teijin Aramid strikt genomen al in de conclusie van antwoord gevoerd had moeten worden. Wat daar verder van zij, van een absolute onmogelijkheid is de kantonrechter niet gebleken.

Teijin Aramid heeft ook niet verzocht om de onder A. gevorderde termijn van vier weken te verlengen. De kantonrechter ziet dan ook geen aanleiding om, anders dan te doen gebruikelijk, het vonnis niet uitvoerbaar bij voorraad te verklaren.

4.12. Teijin Aramid zal tot slot als de in het ongelijk te stellen partij in de proceskosten worden veroordeeld.

5. De beslissing

De kantonrechter:

5.1. veroordeelt Teijin Aramid om conform artikel 22 van de cao ten aanzien van alle betrokken medewerkers de aan verplicht gestelde opleidingen/trainingen bestede uren als overwerk aan te merken en hiervan een berekening te maken, vanaf 1 januari 2015 tot en met heden, althans de datum waarop de arbeidsovereenkomsten met de werknemers rechtsgeldig (zullen) zijn beëindigd (1), de overwerktoeslagen die uit die berekeningen voortvloeien na te betalen aan de werknemers (2) en daarvan deugdelijke salarisspecificaties te overleggen aan zowel de werknemers als aan FNV (3), voor wat betreft die laatste subvordering (3) op straffe van verbeurte van een dwangsom van € 1.000,- per dag dat daarmee vanaf vier weken na betekening van dit vonnis in gebreke wordt gebleven, tot een maximum van € 50.000,00 is bereikt;

5.2. veroordeelt Teijin Aramid om aan de betrokken werknemers te betalen de wettelijke verhoging ex artikel 7:625 BW, tot een maximum van 10%;

5.3. veroordeelt Teijin Aramid om aan de betrokken werknemers te betalen de wettelijke rente over de onder 5.1. en 5.2. genoemde betalingen vanaf de dag van verzuim tot aan de dag der algehele voldoening;

5.4. veroordeelt Teijin Aramid om tegen behoorlijk bewijs van kwijting aan FNV te voldoen de somma van € 10.000,- ten titel van schadevergoeding ex artikel 15 en 16 Wet CAO, te vermeerderen met de wettelijke rente over dit bedrag vanaf de dag van de dagvaarding tot aan de dag der algehele voldoening;

5.5. veroordeelt Teijin Aramid tot betaling van de proceskosten, tot deze uitspraak aan de zijde van FNV begroot op € 106,47 aan dagvaardingskosten, € 375,00 aan vast recht en € 600,00 aan salaris gemachtigde;

5.6. verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad;

5.7. wijst voor zover nodig het meer of anders gevorderde af.

Dit vonnis is gewezen door de kantonrechter mr. A. van der Meer en in het openbaar uitgesproken op 19 januari 2021.

typ/conc: 342/JSB
coll:

VOOR GROSSE

Assen d.d. de griffier 19 JAN 2021